

Poesia i cinema: Quan Ives Montand era Lambrakis

Miquel López Crespí

o sé ben bé per què, però la blavor, mediterrània i nostra, del cinema, la duc clavada al moll dels ossos; el trespol de ciment, les cadires de fusta, les llotges on tant hi pecaren els adolescents, el No-Do, l'esclafit de les clovelles de cacauet, els xiulets quan la pel·lícula es rompia, la sala a les fosques, el fred de peus. Rita Hayword llevant-se el guant de vellut negre, delícies de capvespres, somnis provocats, gelats de Ca'n Pomaret, pocs cotxes pels carrers de plaça, xafardeigs, gent empipada, el Campos que ha perdut de dos a zero, en Timoner campió del món, el batle Forques amb els mostatxos enravenats. Cara al sol. Lluna vella. Inici de l'esperança...

Damià Huguet

LAUREN BACALL I INDRID BERGMAN

Sobre el fons esgrogueït de la memòria;
entre el fum dels cigarrets d'aquest cafè del port
a l'hora que retornen els pescadors
amb els vaixells buits de peixos i de somnis,
s'agiten,
des del fons més profund de l'existència
(advertesc desordre de velles imatges enmig de nosaltres),
Marilyn Monroe avançant a ulls clucs
cap a una mort plena dels més terrorífics malsons
i Maria Schell (*Els germans Karamàzov!*) fent costat a una
Lauren Bacall que mostra tota l'essència
romàntica i perillosa d'aquelles pel·lícules
en blanc i negre
(munió de diàlegs sardònics amb la presència
gegantina de Bogart).
Són les dones dels films que m'han acompanyat
en aquests anys d'estèril domini dels vencedors:
Jean Seberg,
Anna Karina,
Indrid Bergman a *Casablanca*
donen la mà a Claudia Cardinale
o a Leslie Caron en una esvanida *Lili*
dels cinquanta.
No em resta més bagatge que el seu record,
us ho puc ben assegurar.

YVES MONTAND ERA LAMBRAKIS

Plou dolçament, quietament aquest hivern.
Som a Londres per a turistes pobres
i no resta gens lluny el cop dels coronels,
a Grècia (el record de Lambrakis sempre present).
Ara es fa tard i ens hem cansat de voltar
per les llibreries de Trafalgar Square,
de l'obligada visita a la White Tower
(amb la presència boirosa de totes les Annes Bolenes
de la història).
A l'horabaixa no volem anar al museu
de figures de cera de Madame Tussaud.
Tampoc ens atreu gaire caminar per Regent's Park
ni perdre'ns pel Soho a la recerca de la casa
on Marx escrigué *El 18 Brumari de Lluís Bonapart*.
A Hyde Park (qui no recorda Speaker's Corner
amb tot el seu infinit exèrcit de folls?)
hem deixat una parella de maoistes britànics
lloant les excel·lències de la Revolució Cultural Proletària
(un grup de monges portugueses miren,
encuriosides,
les roges banderes de seda,

els cartells amb la imatge del President Mao,
el posat altiu de les milicianes
de la Jove Guàrdia en ple combat contra la burocràcia).
A qualsevol hora del dia la salvació de la humanitat,
una nova religió universal,
el retorn de les sufragistes,
els discursos d'un exaltat obrer en atur
enmig de les riallades dels turistes.
Però nosaltres som a Londres per veure Z,
un film de Costa-Gavras que perdura
en la nostra memòria com una sòlida,
estilitzada aura d'infinites sensacions obertes a la revolta.
Homenatge doncs a Yves Montand,
Irene Papas,
Jean-Louis Trintignant,
tots els treballadors del cinema que feren possible
aquell ferm esclat de llum en la foscor.

CHAPLIN

Molt abans dels viatges i de totes les absències
hi hagué increïbles descobriments en els cines de poble
de la nostra infantesa submergida en la marea.

Charles Chaplin ens delia

i no podíem captar encara els misteris
i suggeriments de l'últim dels seus gestos,
en cada escena de *La quimera de l'or*.

Aleshores,

asseguts en les cadires de bova del Gardenia,
en els bancs de fusta de Can Guixa (tres pessetes l'entrada)
ens deixàvem commoure per les aventures de Stan Laurel i
Oliver Hardy,
les anades i vingudes de Buster Keaton en *El maquinista de La General*.

Quan els germans Marx omplien la pantalla
el cine esclatava en centenars de rialles incandescent
(Harpo, Chico i Groucho feien de les seves a *Una nit a l'òpera*)
En aquell temps hi havia flaire de cacauets torrats dins sala
i inesperats talls de la llum que feien xiular els espectadors,
emocionats en la contemplació d'una batalla d'indis
o en la defensa de la ciutat de Saragossa sotmesa
al cruel encerclament del maleït francès.

Quan s'apagaven els llums

-màgia,

univers de meravelles en tants d'horabaixes marcits-,
les parelles apropiaven els cossos
i es besament intensament als llavis.

EISENSTEIN JA ERA UN NOM OBLIDAT

Eisenstein ja era un nom oblidat
(ni havia nascut, per a l'"Espanya" oficial).

Se'n perdia el rastre en els llunyans laberints de la guerra
(els pares a l'estrena d'*Octubre*, a València,
i Dziga Vertov, Tininànov, Kuleixov.

A la sala,

els milicians amb entrada gratis,
que havien volat tancs franquistes,
abatut avions nazis;

i final de projecció amb càntic
de La Internacional,

onejar de banderes proletàries,
un exèrcit de punys tancats,

la imminent victòria damunt el feixisme).

Però tots aquells noms amagats en els armaris,
els mots "república", "maquis",
pronunciats en veu molt baixa).

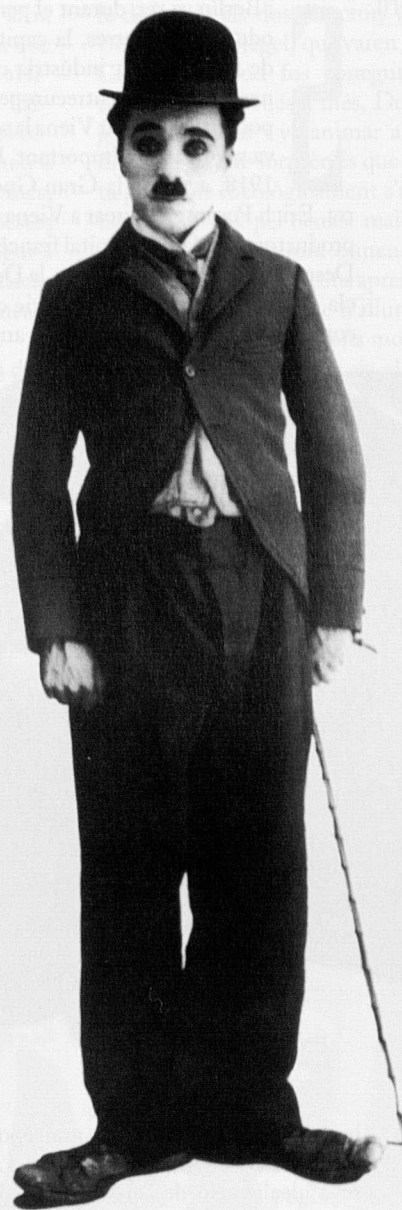
S'esvania tot record i una sang
de postguerra ofegava *Barris baixos*,

La conquesta de Terol,

L'espoir.

RECOMPTE

¿Quin sentit pot tenir ara fer recompte dels milers de films
que s'han anat descolorint amb el temps,
dels pretèrits somnis buidats d'impulsos
-cops inesperats en el mateix centre del cor,

múltiples desercions-,
la infinita varietat d'abstraccions arribant
cada dia amb la serena de la nit?
¿En quin indret trobaríem les aventures còsmiques
que ens prometeren els nostres actors,
els fantasmes que poblen aquestes ciutats en runes?
Constatació de l'anhilament de veritats i prodigis,
fi de totes les certituds que il·luminaren
un segle majestuósament revoltat.
Torna el remor de les màquines esculpint
màgiques ombres en la pantalla.
Fascinants exèrcits de desapareguts provant d'aturar
els trens carregats d'hebreus que marxen en direcció als
camps. ■